

Mot min hud, under era ögon

**PIA MARIA
AHLBÄCK**

Hur känns det att bära en klänning översållad med blåsippor?
Hur skapar kläder en känsla av trygghet eller nakenhet? Pia
Maria Ahlbäck reflekterar kring kläder som rum.

Kläderna är det rum, det minsta hus, som filosofen **Bachelard** missade i sin poetik. De är vårt första och sista rum, från den stund vi kommit till världen och lindats i en mjuk filt till den svepning som den döda kroppen läggs i.

I den kontaktzon där siden möter hud kan kroppen minnas den tidiga smekningen av en tröstande hand. På samma sätt ger ull, hundraprocentig, den särskilda värme som läker smärta i muskler och leder. Bomull bär på en luftig lätthet som frigör kroppen till minnet av vind och sol mot huden. Det rum där kropp och kläder sammansmälter, mötet mellan ytorna, handlar om kärleksfull beröring. Men det handlar också om trygghet: kläderna skyddar dig, håller dig samman, gör dig säker, famnar dig. Ända in i döden.

I dag, i miljöförstörelsen och klimatkrisens tid, förknippas kläder och lusten till dem framför allt med skam: du skall inte konsumera. Kläder görs därför av redan många gånger använd plast, som i sin tur en gång gjorts av olja. Det låter förnuftigt, men handlar ytterst om ett syndafall. Vi kan tala med Kelvin och se hur energi omvandlas till allt lägrestående former, hur oljederivatets motbjudande densitet gör att vi kvävs i en det minsta rummets växthuseffekt. Allt medan sopberget av kläder fortsätter växa i världen.

Det finns också en annan kontaktyta, utåt, mellan blick och kropp. Klädd finns jag till för och under era ögon. Valets hermeneutiska cirkel: jag väljer kläderna, kläderna väljer mig. Om ingen annan väljer mig väljer kläderna ändå alltid mig. Och sedan väljer kanske också någon annan mig. Vid den tanken kan man dröja och bli styrkt. Men också gå förlorad.

Då jag var fyra hade jag två klänningar att välja mellan, båda av fjäderlätt bomull, hem-

sydda. Jag kunde aldrig bestämma mig för vilken jag ville bära och bytte många gånger under samma dag. Den ärmlösa vita översål-lad med blåsippor och volang längst ner eller prinsessmodellen med utställd kjol, kort ärm och rutor i gammalrosa? Båda gav samma njutning, de var lätta, svala, vackra och smekte mina bara ben. Och just i den rörelse som var själva bytet låg en viktig del av beröringen: då jag tog av mig den ena klänningen och på den andra. Jag bytte rum. På den ena en volang, på den andra ärmar. Små skillnader i rumslighet. Hur känns det att ha bara armar och hur att ha täckta? Hur känns kittlingen av en volang mot låren och hur vinden som blåser in under den utställda kjolen? Jag kunde inte bestämma mig för någondera av dem, båda passade lika bra, båda innebar en särskild njutning. I själva verket var det som om de två klänningarna konkurrerade om mig, om att få beskydda och beröra min kropp.

Jämsides med klänningsbytena föddes en andra kontaktyta, den mellan omvärlden och barnet i klänningarna, förverkligad genom blicken. Plötsligt handlade kläder inte enbart om en smeksam beröring mot huden, om värme, skydd och svalka. De handlade om själva motsatsen till beskydd. Plötsligt var jag naken i mina kläder.

Klädd finns jag till för och under era ögon.

Det som en gång inneburit skydd och njutning började handla om bedömning, tävling och hot. Beröringen av kläderna mot kroppen blev fysiskt plågsam, det minsta rummet hade förvandlats till en fascistisk tortyrkammare. Men bedömningen gav mig också framgångsskickar och status. Njutningen handlade inte längre om de smekningar som sköna kläder skänkte utan om övertygelse: jag hade stil, marknadsvärde och hög modedefaktor. Inget

offer var för stort. I gymnasiet stapplade jag omkring med skavsår i höglackat av plast och en obekvämt snäv khakioverall av märket Rohdi Heinz. Jeans så trånga att jag hade ständiga magsmärter. I samband med det obligatoriska Londonbesöket på språkresan till Hastings fick jag tag på en rosa klänning i trettiotalsstil – Wallis, minsann. Ett exemplar i minsta storleken fanns kvar i butiken, som uppkallats efter **Wallis Simpson**, nazisympatisören och kortvarige regenten **Edward VIII:s** älskarinna, sedermera hustru. Wallis rosa var en storsäljare. Klänningen gick inte ens att knäppa i midjan, men jag var glädjerusig. Man kunde alltid förbättra modeeffekten genom att lägga till ett brett bälte som dolde gliporna. Och mycket riktigt nådde jag framgång. Visserligen valdes jag fortfarande som den fjärde från slutet av tjugo då bobollslaget skulle tas ut på gymnastiktimmen, men sorgen varade inte länge. Jag gick hem och läste *Damernas Värld* och planerade följande outfit som skulle göra succé.

Njutning, inte taktil. Av att vara unik, suverän. Legendariska modenamn som passerat och försvunnit i tiden. **Gunilla Pontén**, TopShop. **Lotta Lewenhaupt**. Efter första Skottlandsbesöket gick jag klädd i kilt och svart lammullströja, och en pins med texten "Self-confessed Anarchist". Det var 1983 och jag hade internaliserat det behärskade stilbrottet. Den beklädnadskonstens *tipping point* där subjektet slipas fram.

Kontrollerade stilbrott är fortfarande ett ledord. Men med stigande ålder och kroppslig expansion är de närmast omöjliga. I kasketisk klädedräkt kan man vid sextio plus alltför lätt bli misstänkt för att ha noll koll. Den stora men ambivalenta glädje som kläder i skärningspunkten mellan min och er blick gett mig har nästan fallit bort. Samtidigt kan det vara befriande: glöm blicken, minns känslan i det första trygga rummet. Dina kläder är ditt mest ursprungliga hem. I de kläder som numera är tillgängliga känner jag mig ändå sällan hemma. Det särskilda rum som på en gång ska beskydda, stöda, värma, svalka, trösta dig, de finns just inte mera.

Vad återstår? Kanske att dölja sig. Åtminstone mota alla blickar i den tid när blick, bild och bedömning har blivit allt.

Den ständigt svartklädda gestalt som rör sig borta i korridoren är alltså jag.

Noli me tangere – rör mig inte.

Men minns att jag vill bli svept i en filt av kashmir.